

การวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยผ่านแนวคิด
พระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ที่ปรากฏอยู่ใน
สาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
A Content Analysis of Competence for Democratic Citizenship
Through the Concept of Phra Dharmakosacaraya Buddhadasa
Inthapanyo (Buddhadasa Bhikkhu) That Appeared in
Buddhadasa Studies Surat Thani Province

กรวิชัย จิตวิบูลย์ Korravit Jitviboon^๑
ชรินทร์ มั่งคั่ง Charin Mangkhang^๒
จารุณี ทิพยมณฑล Jarunee Dibyamandala^๓

Received: August 2, 2019

Revised: December 17, 2019

Accepted: December 18, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยผ่านแนวคิดพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา และเพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตย และแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า ๑) เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยที่ปรากฏอยู่ใน สาระพุทธทาสศึกษาทั้ง ๕ สาระ โดยสมรรถนะที่พบมากที่สุด ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ มีความถี่เท่ากับ ๔๙ ประโยค สมรรถนะที่พบรองลงมา

^๑ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษา (สังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Master of Education Students in Education (Social Studies) Faculty of Education Chiang Mai University, Thailand E-mail: korravit.cmu2017@hotmail.com

^๒ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Ph.D. Division of Social Studies, Faculty of Education Chiang Mai University, Thailand

^๓ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Ph.D. Division of Social Studies, Faculty of Education Chiang Mai University, Thailand

ได้แก่ สมรรถนะด้านทักษะ มีความถี่เท่ากับ ๒๔ ประโยค สมรรถนะที่พบในลำดับที่สาม ได้แก่ สมรรถนะด้านทัศนคติ มีความถี่เท่ากับ ๑๕ ประโยค และสมรรถนะที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ สมรรถนะด้านคุณค่า มีความถี่เท่ากับ ๖ ประโยค ๒) ค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษาพบว่า สาระและมาตรฐานที่ ๑ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๒๙ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘๕ ค่า (IOC) เท่ากับ ๐.๙๙ สาระและมาตรฐานที่ ๒ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๒๓ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔๖ ค่า (IOC) เท่ากับ ๑ สาระและมาตรฐานที่ ๓ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๑๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๐ ค่า (IOC) เท่ากับ ๐.๙๕ สาระและมาตรฐานที่ ๔ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๒๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๗ ค่า (IOC) เท่ากับ ๐.๙๒ สาระและมาตรฐานที่ ๕ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๑๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๐ ค่า (IOC) เท่ากับ ๑

คำสำคัญ : การวิเคราะห์เนื้อหา, สมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตย,
 สาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Abstract

The objectives of this research were to analyze contents of competence for democratic citizenship through the concept of Phra Dharmakosacaraya (Buddhadasa Bhikkhu) that appears in Buddhadasa studies and to study the consistency between the competence for democratic citizenship and academic standards that appears in Buddhadasa studies. Research instruments were content analysis form for democratic citizenship competencies and analysis form for the consistency between democratic competency content. The research found that (1) the content of competence for democratic citizenship appeared in all five Buddhadasa studies and the most common competency was the competency in knowledge and critical understanding with a frequency of 49 sentences. The next competency was the skill competency with a frequency of 24 sentences. The third competency was the attitude competency with a frequency of 15 sentences and the least competency was the value competency with a frequency of 6 sentences. (2) The consistency between the competence for democratic citizenship and strand and academic standards that appears in Buddhadasa studies found that the first strand and academic standards had a total of 4 aspects with a frequency of 29, 30.85 percent, value

(IOC) equal to 0.99. The second strand and academic standards had a total of 4 aspects with a frequency of 23, 24.46 percent, value (IOC) equal to 1. The third strand and academic standards had a total of 4 aspects with a frequency of 11, 11.70 percent, value (IOC) equal to 0.95. The fourth and academic standards had a total of 4 aspects with a frequency of 20, 21.27 percent, value (IOC) equal to 0.92. And the fifth and academic standards had a total of 4 aspects with a frequency of 11, 11.70 percent, value (IOC) equal to 1.

Keywords: Content Analysis, Competences for Democratic Citizenship, Buddhadasa Studies Surat Thani Province

๑. บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีแนวคิดหลักสำคัญ คือ หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักนิติธรรม หลักการใช้เหตุผล และหลักการยอมรับเสียงข้างมากที่ต้องเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย ประเทศไทยมีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คนไทยจึงต้องเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพให้ถ่องแท้ จึงจะสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยได้^๔ ทั้งนี้คำว่า ประชาธิปไตย (ประชา+อธิปไตย) แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy มาจากคำว่า Demokration (Demos (ประชาชน) และ Cratos (การปกครอง)) ในภาษากรีก แปลว่า

การปกครองของประชาชน^๕ ทั้งนี้ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย กำหนดเป็นฐานะใหญ่ๆ ได้ ๓ ฐานะด้วยกัน ได้แก่ เชิงความคิด รูปแบบการปกครอง และวิถีชีวิตโดยสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้คือ ๑) ในฐานะเป็นปรัชญา (Philosophy) ทฤษฎีหรืออุดมการณ์ทางการเมืองประชาธิปไตยในความหมายนี้มุ่งเน้นไปในเรื่องของความคิดหรือแนวทางความคิดทั้งของผู้นำและคนทั่วไปคือผู้บริหารประเทศและพลเมือง ๒) ในฐานะเป็นรูปแบบการปกครอง (Forms of Government) เป็นการพิจารณาประชาธิปไตยในเชิงโครงสร้างของรัฐบาลประชาธิปไตยเช่นระบบรัฐสภาซึ่งเป็นระบบแบบผู้แทนกล่าวคือตัวแทนของประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ๓) ในฐานะเป็นวิถีชีวิต (Way of life) หมายถึง วิถีทางแห่งการยอมรับเสียงข้าง

^๔ ชินภัทร ภูมิรัตนและคณะ. การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมค่าย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๔, หน้า ๑.

^๕ Hirunto, U. (1999). An Encyclopedia of Terms of Political Science. Bangkok: Odeon Store, 1999, pp. 2-3.

มาก มีใจกว้าง การมีขันติธรรม การไม่ใช้ความรุนแรง และการเอาใจใส่ในกิจการบ้านเมือง (การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง) อันเป็นเรื่องการประพัตในสังคม^๖ โดยทางด้านการศึกษามีจุดมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน กล่าวคือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข^๗ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรพุทธทาสศึกษา ที่นำเอาคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุที่เป็นทุนทางสังคมในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงวิธีสอนศีลธรรม และศาสนาที่มี

ประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติมาใช้ในการพัฒนาศีลธรรมในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนสาระพุทธทาสศึกษา หลักสูตรพุทธทาสศึกษานั้นมุ่งเน้นให้เกิดความสำนึกที่ว่าธรรมะคือ หน้าที่ ซึ่งคำว่าหน้าที่ในที่นี้มุ่งเน้นเฉพาะหน้าที่ที่ถูกต้อง และมีประโยชน์ โดยขยายความเป็น ๓ ระดับ คือ ๑) หน้าที่ต่อตนเอง ๒) หน้าที่ต่อผู้อื่น และ ๓) หน้าที่ต่อสังคม สามารถเชื่อมโยงกับคำสอนหลักของพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ที่ใช้ และเน้นในการนำมาสอนเยาวชน^๘ ดังนั้นพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) จึงให้ความสำคัญในการพัฒนาจิตใจของมนุษย์โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศีลธรรมเป็นหลัก^๙ ในส่วนของหลักสูตรการศึกษา นอกจากจะเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนแล้วยังเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เช่น หนังสือเรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยเช่นกัน เพราะว่าหนังสือเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่เป็นสื่อระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน^{๑๐} ซึ่งสอดคล้องกับชรินทร์ มั่งคั่ง

^๖ จิรโชค วีระสัยและคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐, หน้า ๒๕๕.

^๗ กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑, หน้า ๕.

^๘ พุทธทาสภิกขุ. ธรรมะคือหน้าที่. กรุงเทพมหานคร: หอจดหมายเหตุพุทธทาสอินทปัญโญ, ๒๕๕๗, หน้า ๑-๕.

^๙ สุมาลัย กาลวิบูลย์. หลักสูตรพุทธทาสศึกษา. สุราษฎร์ธานี: เค.ที. กราฟฟิค การพิมพ์ และบรรจุนท์, ๒๕๕๙, หน้า ๑.

^{๑๐} วาริ ธีระจิตร. หลักการสอนการวิเคราะห์หนังสือในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑, หน้า ๑๔.

ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนแต่ละระดับในหลักสูตรแล้ว ต้องพิจารณาต่อไปว่าเนื้อหาสาระของวิชาที่ต้องจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตามที่ต้องการนั้นนั้นมียังไงบ้าง การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติหรือกิจกรรม การเรียนการสอนควรจัดในรูปแบบใด และวางรูปแบบดำเนินการวัดผลไว้อย่างไร^{๑๑} เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ในการประชุมหัวข้อการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาสังคมแบบรวม ภายใต้กรอบแนวทาง Education 2030 ได้กำหนดสมรรถนะของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ ๑) ด้านคุณค่า (Values) ๑.๑) ให้คุณค่ากับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน ๑.๒) การประเมินคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม ๑.๓) ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยความยุติธรรมความเท่าเทียมความเท่าเทียม และหลักนิติธรรม ๒) ด้านทัศนคติ (Attitudes) ๒.๑) การเปิดกว้างสู่ความเป็นอื่นทางวัฒนธรรมและความเชื่ออื่นๆ มุมมองโลกและ การปฏิบัติ ๒.๒) การมีส่วนร่วมของพลเมือง ๒.๓) ความรับผิดชอบ ๒.๔) การรับรู้ความสามารถของตนเอง ๒.๕) ความอดทนของความคลุมเครือ ๓) ด้านทักษะ (Skills) ๓.๑) ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ๓.๒) ทักษะการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์ ๓.๓) ทักษะการฟังและการ

สังเกต ๓.๔) เอาใจใส่ ๓.๕) ความยืดหยุ่นและการปรับตัวและทักษะการพูดได้หลายภาษา ๓.๖) ทักษะความร่วมมือ ๓.๗) ทักษะการแก้ไขข้อขัดแย้ง ๔) ด้านความรู้ และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ๔.๑) ความรู้และ ความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตัวเอง ๔.๒) ความรู้ และ ความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของภาษาและ การสื่อสาร ๔.๓) ความรู้ และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ,สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน^{๑๒}

ในการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการที่จะวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปอ้างอิงจากเนื้อหาอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล และมีเป้าหมาย โดยอิงกรอบแนวคิดหรือทฤษฎี เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้นั้นสามารถตอบคำถามหรือข้อสงสัยที่เราต้องการได้^{๑๓} ซึ่งสอดคล้องกับ Krippendorff ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า เป็นเทคนิคการวิจัยรูปแบบหนึ่งที่มีจุดหมายมุ่งที่การจัดระบบ หรือบรรยายข้อมูลที่เป็ใจความหรือสาระหลักของการสื่อสาร^{๑๔}

^{๑๒} UNESCO. Education for democratic citizenship and inclusive social development Background Paper 2 (Online). https://en.unesco.org/sites/default/files/panel_2_democratic_citizenship_-_2018.10.15.pdf, 2018.

^{๑๓} Weber, R. P. Basic Content Analysis (2nd ed). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc, 1990, pp. 120.

^{๑๔}Krippendorff, K. Content Analysis: An Introduction to Its

^{๑๑} ชรินทร์ มั่งคั่ง. องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑, หน้า ๑๑.

และเมื่อก้าวถึงลักษณะของการวิเคราะห์เนื้อหา ชัยณรงค์ จารุพงษ์พัฒน์ ได้อธิบายไว้ว่าเป็นลักษณะของการวิจัยหรือลักษณะของเทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้กับเอกสารเพื่อให้เกิดการรวบรวมและสรุปผลที่ถูกต้องและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ต่อไป ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบของการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ ๑) แหล่งที่มาหรือเนื้อหาที่จะวิเคราะห์ คือ การได้มาซึ่งข้อมูลซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาจไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปของเอกสารเสมอไป ๒) วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ คือ รอบประเด็นในการวิเคราะห์ เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีทิศทาง และไม่หลงประเด็น ๓) ตัวเนื้อหาสาระหรือข้อความ คือ ขอบเขตด้านเนื้อหาของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ๔) วิธีการวิเคราะห์หรือกระบวนการในการถอดความหมาย คือ การใช้องค์ความรู้ของผู้วิเคราะห์ในการจับประเด็นและถอดความหรือแสดงความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์อย่างมีความหมาย^{๑๕}

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการศึกษาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในสังคมไทยนั้นจะประสบ

ความสำเร็จได้นั้นจึงจำเป็นต้องใช้ระบบการศึกษาเป็นกลไกในการสร้างพลเมือง กล่าวคือช่วยกันปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมความรู้ด้านประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกำลังของชุมชน ท้องถิ่น รวมทั้งเป็นกำลังของเมืองในอนาคตเพื่อให้เข้าใจถึงหลักการของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมให้คนดีมีความรู้ความสามารถเข้ามาบริหารจัดการปกครองบ้านเมือง เพราะถือว่าเป็นหัวใจที่จะส่งผลให้ประเทศเจริญก้าวหน้า นำไปสู่ความมั่นคง ยั่งยืน อย่างแท้จริง หากทุกคนมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ดังกล่าวแล้วสังคมไทยก็จะเป็นสังคมพลเมืองที่มีความเข้มแข็ง อันจะถือได้ว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความจำเป็นในการทำการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยผ่านแนวคิดพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ที่ปรากฏอยู่ใน สาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่าในเนื้อหาเหล่านั้นครอบคลุมทั้งแนวคิดหลักการประชาธิปไตยไว้แล้วหรือไม่ จึงต้องมีการวิเคราะห์ว่าหนังสือที่ใช้ประกอบการสอนสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นได้บรรจุเนื้อหาแนวความคิด ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพียงพอแล้วหรือยัง และผลการวิเคราะห์จะนำไปสู่กรอบแนวคิดในการพัฒนาปรับปรุงเนื้อหาในสาระ

Methodology. (2nd ed). California, CA: Sage Publications, Inc, 2014, pp. 82.

^{๑๕} ชัยณรงค์ จารุพงษ์พัฒน์. การวิเคราะห์เนื้อหาตามสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 4 ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐, หน้า ๕๕.

พุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดมาตรฐานของผู้เรียน และคุณภาพของผู้เรียนตลอดจนเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของพลเมืองในสังคม โดยผ่านเนื้อหาสาระวิชา และกระบวนการจัดการเรียนรู้จากครูผู้สอน รวมทั้งครูยังมีหน้าที่ส่งเสริมในด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สมรรถนะที่สำคัญรวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองที่ดีต่อประเทศชาติ และพลเมืองโลก และเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ มีคุณภาพ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยผ่านแนวคิดพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๒ ข้อ คือ

๑. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยผ่านแนวคิดพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยกับ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยผ่านแนวคิดพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

หนังสือประกอบการสอนสาระพุทธทาสศึกษา จำนวน ๒๐ เล่ม ได้แก่ ๑) เอกสารอ่านประกอบการสอนหลักสูตรพุทธทาสศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๙ ๒) หนังสือชาดิกาล ๑๐๐ ปี ประวัติชีวิตการงาน หลักธรรม พุทธทาสภิกขุ ๓) หนังสือพุทธทาสกับสวนโมกข์ ประวัติการทำงานของท่านพุทธทาส ๔) หนังสือพุทธทาส สวนโมกขพลาราม กำลังแห่งการหลุดพ้น (พิมพ์ครั้งที่ ๓) ๕) หนังสือเล่าไว้เมื่อวัยสนธยา : อดีตชีวิตของพุทธทาสภิกขุ (พิมพ์ครั้งที่ ๔) ๖) หนังสือเยาวชนกับศีลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ ๒) ๗) หนังสือชุดอริยศีลธรรม ๑ : ศีลธรรม ๘) หนังสือชุดอริยศีลธรรม ๒ : มนุษย์กับศีลธรรม ๙) หนังสือชุดอริยศีลธรรม ๓ : ปัญหาและทางออกของศีลธรรม ๑๐) หนังสือเยาวชนกับความรอดของสังคม ๑๑) หนังสือคู่มือมนุษย์ ๑๒) หนังสือพุทธทาสยังอยู่ไปไม่มีตาย เล่ม ๓ : พุทธธรรม พุทธทาส ๑๓) หนังสือธรรมะกับการเมือง (พิมพ์ครั้งที่

๒) ๑๔) หนังสืออะไรคืออะไร? (พิมพ์ครั้งที่ ๒) ๑๕) หนังสือธรรมคือเรื่องของธรรมชาติ (พิมพ์ครั้งที่ ๒) ๑๖) หนังสือสืตติสังวัจนายุคมา นุสรณ์ จากพุทธทาสภิกขุ ฟาสางระหว่าง ๘๐ ปี (พิมพ์ครั้งที่ ๑๐) ๑๗) หนังสือมนุสธรรม ๑๘) หนังสือพจนานุกรมธรรมของพุทธทาส ๑๙) หนังสือยุทธธรรมสำหรับ ยุวชน ๒๐) หนังสือการศึกษาสมบูรณ์แบบ คือ วงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด (พิมพ์ครั้งที่ ๓)

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เนื้อหาในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่สอดคล้องกับสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตย ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗ และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้คัดเลือกหัวข้อเนื้อหาในการวิเคราะห์ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ ๐.๕๐-๑.๐๐ แสดงว่าหัวข้อเนื้อหาในการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและวัตถุประสงค์นำไปใช้ได้

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหาในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่สอดคล้องกับสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยด้วยโดยผู้วิจัย

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยใช้การอธิบาย (Explanatory Research)

ตอนที่ ๒ การศึกษาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา

จำนวน ๙ คน ซึ่งมีคุณสมบัติอย่างน้อย ๕ ข้อ จากคุณสมบัติทั้งหมด ๔ ข้อ คือ

๑.๑ ครูสังคมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการสอน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างน้อย ๕ ปี

๑.๒ มีตำแหน่งทางวิชาการ ระดับครูชำนาญการ หรือชำนาญการพิเศษ

๑.๓ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านการศึกษา ศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา

๑.๔ มีประสบการณ์การสอนในคณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษาระดับอุดมศึกษา อย่างน้อย ๓ ปี

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗ และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้คัดเลือกหัวข้อเนื้อหาในการวิเคราะห์ความสอดคล้องที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ ๐.๕๐-๑.๐๐ แสดงว่าหัวข้อเนื้อหาในการวิเคราะห์ความสอดคล้องมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและวัตถุประสงค์นำไปใช้ได้

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๙ คน

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

๔. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยผ่านแนวคิดพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยผ่านแนวคิดพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

ในมาตรฐานที่ ๑ รู้ เข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ ประวัติผลงานของท่านพุทธทาสโดยพิจารณาเชื่อมโยงกับบริบทชุมชนและสังคม สารที่ ๑ ประวัติและผลงานของท่านพุทธทาส พบเนื้อหาสมรรถนะด้านคุณค่า (Values) จำนวน ๒ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ให้คุณค่ากับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน, การประเมินคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด และพบเนื้อหาสมรรถนะด้านทัศนคติ (Attitudes) จำนวน ๔ ประโยค ได้แก่องค์ประกอบ คือ การเปิดกว้างสู่ความเป็นอื่นทางวัฒนธรรมและความเชื่ออื่น ๆ มุมมองโลกและการปฏิบัติ, การมีส่วนร่วมของพลเมือง ความรับผิดชอบ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งอยู่ในระดับที่สาม และพบเนื้อหาสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) จำนวน ๙ ประโยค ได้แก่องค์ประกอบ คือ

ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง, ทักษะการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์, ทักษะการฟังและการสังเกต, เอาใจใส่, ความยืดหยุ่นและการปรับตัวและทักษะการพูดได้หลายภาษา, ทักษะความร่วมมือ, ทักษะการแก้ไขข้อขัดแย้ง ซึ่งอยู่ในระดับที่สอง และพบเนื้อหาสมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) จำนวน ๑๔ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตัวเอง, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของภาษาและการสื่อสาร, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า: การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

ในมาตรฐานที่ ๒ รู้ เข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ ความหมาย และความสำคัญของศีลธรรม นำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง และการอยู่ร่วมกันในสังคม สารที่ ๒ ศีลธรรมในชีวิตประจำวัน พบเนื้อหาสมรรถนะด้านคุณค่า (Values) จำนวน ๓ ประโยค ได้แก่องค์ประกอบ คือ ให้คุณค่ากับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน, การประเมินคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม, ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยความยุติธรรมความเท่าเทียมความเท่าเทียม และหลักนิติธรรม ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด พบเนื้อหาสมรรถนะด้านทัศนคติ (Attitudes) จำนวน ๘ ประโยค ได้แก่องค์ประกอบ คือ การเปิดกว้างสู่ความเป็นอื่นทางวัฒนธรรมและความเชื่ออื่น ๆ มุมมองโลกและการปฏิบัติ, การมีส่วนร่วมของ

พลเมือง, ความรับผิดชอบ, การรับรู้ความสามารถของตนเอง, ความอดทนของ ความคลุมเครือ, ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด พบ เนื้อหาสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) จำนวน ๘ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง, ทักษะการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์, ทักษะการฟังและการสังเกต, เอาใจใส่, ความยืดหยุ่นและการปรับตัวและทักษะการพูดได้หลายภาษา, ทักษะความร่วมมือ, ทักษะการแก้ไขข้อขัดแย้ง ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และพบ เนื้อหาสมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) จำนวน ๔ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตัวเอง, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของภาษาและการสื่อสาร, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า: การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งอยู่ในระดับสาม

ในมาตรฐานที่ ๓ รู้ เข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ ศิล สมาธิ ปัญญา และสามารถเชื่อมโยงกับการแก้ปัญหาในมิติต่างๆ ได้ สารที่ ๓ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) พบเนื้อหาสมรรถนะด้านคุณค่า (Values) จำนวน ๑ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ การประเมินคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด พบเนื้อหาสมรรถนะด้านทัศนคติ (Attitudes) จำนวน ๒ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ความรับผิดชอบ, การรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งอยู่ในระดับสาม พบเนื้อหาสมรรถนะด้าน

ทักษะ (Skills) จำนวน ๓ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง, ทักษะการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์, ทักษะการฟังและการสังเกต ซึ่งอยู่ในระดับสอง และพบเนื้อหาสมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) จำนวน ๕ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตัวเอง, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของภาษาและการสื่อสาร, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า: การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

ในมาตรฐานที่ ๔ รู้ เข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความคำสอนที่สำคัญของท่านพุทธทาส สามารถถ่ายทอดและนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สารที่ ๔ คำสอนสำคัญ ไม่พบเนื้อหาสมรรถนะด้านคุณค่า (Values) พบเนื้อหาสมรรถนะด้านทัศนคติ (Attitudes) จำนวน ๑ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ความรับผิดชอบ ซึ่งอยู่ในระดับสาม พบเนื้อหาสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) จำนวน ๔ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ทักษะการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์, เอาใจใส่ ซึ่งอยู่ในระดับสอง และพบเนื้อหาสมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) จำนวน ๑๕ ประโยค ได้แก่ องค์ประกอบ คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตัวเอง, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของภาษาและการสื่อสาร, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า:

การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

ในมาตรฐานที่ ๕ รู้ เข้าใจ แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ ตระหนัก และปฏิบัติตนเกี่ยวกับคำสอนเรื่อง ๕ ดี คือ เป็นลูกที่ดี ศิษย์ที่ดี เพื่อนที่ดี พลเมืองที่ดี ศาสนิกที่ดี เพื่อเป็นมนุษย์ที่เต็ม และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาตนเอง และส่วนรวมได้ สาระที่ ๕ คำสอนเรื่อง ๕ ดี ไม่พบเนื้อหาสมรรถนะด้านคุณค่า (Values), ไม่พบเนื้อหาสมรรถนะด้านทัศนคติ (Attitudes) และ ไม่พบเนื้อหาสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) พบเนื้อหาสมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) จำนวน ๑๑ ประโยค ได้แก่องค์ประกอบ คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตัวเอง, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของภาษา และการสื่อสาร, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า: การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ ๒ ผลความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

ในมาตรฐานที่ ๑ รู้ เข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ ประวัติผลงานของท่านพุทธทาสโดยพิจารณาเชื่อมโยงกับบริบท

ชุมชนและสังคม สาระที่ ๑ ประวัติและผลงานของท่านพุทธทาส พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านคุณค่า (Values) คือ ให้คุณค่ากับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน, การประเมินคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีค่าความถี่เท่ากับ ๒ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๙ และพบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านทัศนคติ (Attitudes) คือ การเปิดกว้างสู่ความเป็นอื่นทางวัฒนธรรมและความเชื่ออื่นๆ มุมมองโลกและการปฏิบัติ, การมีส่วนร่วมของพลเมือง ความรับผิดชอบ การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีค่าความถี่เท่ากับ ๔ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๘๘ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗๙ พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) คือ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง, ทักษะการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์, ทักษะการฟังและการสังเกต, เอาใจใส่, ความยืดหยุ่นและการปรับตัวและทักษะการพูดได้หลายภาษา, ทักษะความร่วมมือ, ทักษะการแก้ไขข้อขัดแย้ง มีค่าความถี่เท่ากับ ๙ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๓ และพบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตัวเอง, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของภาษาและการสื่อสาร, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า: การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีค่าความถี่เท่ากับ ๑๔ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๒ คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๒๗

ในสาระและมาตรฐานที่ ๑ ผลรวมสมรรถนะ ทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๒๙ คิดเป็น ร้อยละ ๓๐.๘๕ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๙

ในมาตรฐานที่ ๒ รู้เข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ ความหมาย และความสำคัญของศีลธรรม นำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง และการอยู่ร่วมกัน ในสังคม สาระที่ ๒ ศีลธรรมในชีวิตประจำวัน พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านคุณค่า (Values) คือ ให้คุณค่ากับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน, การประเมินคุณค่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรม, ให้ ความสำคัญกับประชาธิปไตยความยุติธรรม ความเท่าเทียมความเท่าเทียม และหลักนิติธรรม มีค่าความถี่เท่ากับ ๓ ค่าความ สอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐๔ พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้าน ทักษะ (Attitudes) คือ การเปิดกว้างสู่ความ เป็นอื่นทางวัฒนธรรมและความเชื่ออื่นๆ มุมมองโลกและการปฏิบัติ, การมีส่วนร่วมของ พลเมือง, ความรับผิดชอบ, การรับรู้ ความสามารถของตนเอง, ความอดทนของ ความคลุมเครือ มีค่าความถี่เท่ากับ ๘ ค่า ความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๗ คิดเป็น ร้อยละ ๓๔.๗๘ พบความสอดคล้องใน สมรรถนะด้านทักษะ (Skills) คือ ทักษะการ เรียนรู้ด้วยตนเอง, ทักษะการวิเคราะห์และ การคิดวิเคราะห์, ทักษะการฟังและการ สังเกต, เอาใจใส่, ความยืดหยุ่นและการ ปรับตัวและทักษะการพูดได้หลายภาษา, ทักษะความร่วมมือ, ทักษะการแก้ไขข้อ ขัดแย้ง โดยมีค่าความถี่เท่ากับ ๘ ค่าความ สอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๘ คิดเป็นร้อยละ

๓๔.๗๘ และพบความสอดคล้องในสมรรถนะ ด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของ ภาษาและการสื่อสาร, ความรู้และความ เข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า: การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีค่าความถี่เท่ากับ ๔ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ คิดเป็น ร้อยละ ๑๗.๓๙ ในสาระและมาตรฐานที่ ๒ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่ เท่ากับ ๒๓ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔๖ ค่าความ สอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑

ในมาตรฐานที่ ๓ รู้เข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ ศิล สมาธิ ปัญญา และ สามารถเชื่อมโยงกับการแก้ปัญหาในมิติต่างๆ ได้ สาระที่ ๓ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านคุณค่า (Values) คือ การประเมินคุณค่าความ หลากหลายทางวัฒนธรรม มีค่าความถี่เท่ากับ ๑ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ คิดเป็น ร้อยละ ๙.๐๙ พบความสอดคล้องใน สมรรถนะด้านทักษะ (Attitudes) คือ ความ รับผิดชอบ, การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีค่าความถี่เท่ากับ ๒ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๘๓ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๘ พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) คือ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง, ทักษะการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์, ทักษะการฟังและการสังเกต มีค่าความถี่ เท่ากับ ๓ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๗ และพบความ

สอดคล้องในสมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตนเอง, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของภาษาและการสื่อสาร, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า: การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีค่าความถี่เท่ากับ ๕ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๔๕ ในสาระและมาตรฐานที่ ๓ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๑๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๐ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๕

ในมาตรฐานที่ ๔ รู้ เข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความคำสอนที่สำคัญของท่านพุทธทาส สามารถถ่ายทอดและนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สาระที่ ๔ คำสอนสำคัญ ไม่พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านคุณค่า (Values) พบ ความสอดคล้องในสมรรถนะด้านทัศนคติ (Attitudes) คือ ความรับผิดชอบ มีค่าความถี่เท่ากับ ๑ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๗๗ คิดเป็นร้อยละ ๕ พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) คือ ทักษะการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์, เอาใจใส่ มีค่าความถี่เท่ากับ ๔ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และพบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตนเอง, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของภาษาและการสื่อสาร, ความรู้และความ

เข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า: การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีค่าความถี่เท่ากับ ๑๕ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๗๕ ในสาระและมาตรฐานที่ ๔ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๒๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๗ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๒

ในมาตรฐานที่ ๕ รู้ เข้าใจ แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความตระหนัก และปฏิบัติตนเกี่ยวกับคำสอนเรื่อง ๕ ดี คือ เป็นลูกที่ดี ศิษย์ที่ดี เพื่อนที่ดี พลเมืองที่ดี ศาสนิกที่ดี เพื่อเป็นมนุษย์ที่เต็มและสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาตนเองและส่วนรวมได้ สาระที่ ๕ คำสอนเรื่อง ๕ ดี ไม่พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านคุณค่า (Values), ไม่พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านทัศนคติ (Attitudes) และ ไม่พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านทักษะ (Skills) พบความสอดคล้องในสมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) คือ ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ของตนเอง, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของภาษาและการสื่อสาร, ความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ ของคำว่า: การเมือง, กฎหมาย, สิทธิมนุษยชน, วัฒนธรรม, ศาสนา, ประวัติศาสตร์, สื่อ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีค่าความถี่เท่ากับ ๑๑ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ในสาระและมาตรฐานที่ ๕ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๑๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๐ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑

๕. สรุป

๕.๑ บทสรุป

สามารถสรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยผ่านแนวคิดพระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาสภิกขุ) ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดังนี้

๑) เนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตย ที่ปรากฏอยู่ใน สาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง ๕ สาระสมรรถนะที่พบมากที่สุด ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิพากษ์ (Knowledge and critical understanding) มีจำนวนความถี่ทั้งหมด ๔๙ ประโยค สมรรถนะที่พบรองลงมา ได้แก่ สมรรถนะด้านทักษะ (Skills) มีจำนวนความถี่ทั้งหมด ๒๔ ประโยค สมรรถนะที่พบในลำดับที่สาม ได้แก่ สมรรถนะด้านทัศนคติ (Attitudes) มีจำนวนความถี่ทั้งหมด ๑๕ ประโยค และสมรรถนะที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ สมรรถนะด้านคุณค่า (Values) มีจำนวนความถี่ทั้งหมด ๖ ประโยค

๒) ผลความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสมรรถนะพลเมืองประชาธิปไตยกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในสาระพุทธทาสศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สาระและมาตรฐานที่ ๑ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๒๙ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘๕ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๙ สาระและมาตรฐานที่ ๒ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่

เท่ากับ ๒๓ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔๖ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑ สาระและมาตรฐานที่ ๓ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๑๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๐ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๕ สาระและมาตรฐานที่ ๔ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๒๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๗ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๐.๙๒ สาระและมาตรฐานที่ ๕ ผลรวมสมรรถนะทั้ง ๔ ด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ ๑๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๐ ค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ ๑

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๑) ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑.๑) การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรควรมีตัวแทนผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้จัดทำหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตร

๑.๒) การจัดทำหนังสือประกอบการสอนสาระพุทธทาสศึกษาควรมีการสอดแทรกเนื้อหาสมรรถนะประชาธิปไตยทั้ง ๔ ด้าน ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสำหรับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

๒) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสมรรถนะประชาธิปไตย ทั้ง ๔ ด้าน ตามเป้าหมายการศึกษาโลก ปี ๒๐๓๐ ของ UNESCO

๒.๒) ควรมีการศึกษาศมรรถนะของครูและนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะประชาธิปไตยทั้ง ๔ ด้าน

บรรณานุกรม

๑. หนังสือภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.

จิระโชค วีระชัยและคณะ. **รัฐศาสตร์ทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

ชรินทร์ มั่งคั่ง. **องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

ชัยณรงค์ จารุงศ์พัฒนะ. **การวิเคราะห์เนื้อหาด้านสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ ๔ ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

ชินภัทร ภูมิรัตนและคณะ. **การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมค่าย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๔.

พุทธทาสภิกขุ. **ธรรมะคือหน้าที่.** กรุงเทพมหานคร: หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ, ๒๕๕๗.

วารี ธีระจิตร. **หลักการสอนการวิเคราะห์หนังสือในระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

สุมาลัย กาลวิบูลย์. **หลักสูตรพุทธทาสศึกษา.** สุราษฎร์ธานี: เค.ที. กราฟฟิค การพิมพ์ และบรรณภัณฑ์, ๒๕๕๙.

๒. หนังสือภาษาอังกฤษ

Hirunto, U. **An Encyclopedia of Terms of Political Science.** Bangkok: Odeon Store, 1999.

Krippendorff, K. **Content Analysis: An Introduction to Its Methodology.** (2 nd ed). California, CA: Sage Publications, Inc, 2004.

UNESCO. **Education for democratic citizenship and inclusive social development Background Paper 2 .** (Online) https://en.unesco.org/sites/default/files/panel2_democratic_citizenship_-_2018.10.15.pdf, 2018.

Weber, R. P. **Basic Content Analysis** (2 nd ed). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc, 1990.

